

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gld. 50 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr., za četrť leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravnistvu v tiskarni sv. Cirila, koroško ulice št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobó se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr. Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natiane enkrat po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Šolske razmere.

(Govoril poslanec Fr. Robič v drž. zboru.)

Večkrat se mi je že ponudila priložnost razpravljati o šolskih zadevah, da ni bilo nikakor umestno niti koristno, da se je, ko se je snoval državni zakon o ljudskih šolah, vse, kar je bilo staro in se je že pri mnogih priložnostih kot dobro obneslo, kar tako odstranilo, že radi tega ne, ker to, kar se je pre naglilo, ne more porajati zaželenega sadu. Z veseljem priznavam, da se je ljudska šola v zadnjih letih visoko povzdignila; zgradilo se je veliko novih šol, stare pa so se povečale in na boljši podlagi preosnovala. Vendar nam, gospoda moja, nikakor ne sme biti neznano, da kmetsko ljudstvo, čeravno je materijelno stanje učiteljstva, posebno v nekaterih deželah, zelo slabo, prav težko nosi bremena, katera mu nalaga šolski državni zakon, — previsoke davke. Da navedem kak zgled, so vsi stroški za šole in za odgojo sploh na Štajarskem znašali leta 1865 le 119.531 gld., leta 1875 že 1.170.333 gld., leta 1885 pa 2.086.810 gld.

Prineski iz deželnega zaklada v prid ljudskih šol pa so znašali: leta 1883 1.698.798 fl., in 1884 1.752.106 fl., 1885 že 1.817.370 fl., 1886 pa 1.846.552 fl.

Iz tega se vidi, da se stroški za šole od leta do leta množijo. Ko so se vtrjevali šolski zakoni, niso se dosti v poštev jemali različni odnošaji, razne razmere: šole na deželi in šole v mestu so se prestrojile in merile po jednem in istem kopitu, kar pa je popolnoma neopravičeno; kajti razmere so tukaj druge nego tam; kar tukaj prija, ne prija tam, kar je bilo v mestni šoli vspešno, ne obnese se tudi v vaški. Dalje tudi rad pritegnem, da je didaktična odgoja na Avstrijskem zelo nanapredovala, da učitelji po svoji praktični delavnosti, po svoji metodi celo nič ne zaostajajo za svojimi tovariši na Nemškem. Vendar ne smemo pozabiti, da je šola dandanes le bolj podučevalen zavod, nje vzgojevalni smoter se mora vedno bolj in bolj umikati. Vzrok te

prikazni iščimo v zakonih. Velik nedostatek današnjih šol je, da se na verske razmere ne jemlje nobeden ozir; da je to zelo narobe, podučila nas je skušnja dovolj. Omeniti hočem, kakor je tudi jeden prvih govornikov te visoke zbornice to storil, le odlok nižje-avstrijskega deželnega sveta, da se mora ob fzačetku predpoldan in ob koncu popoldanskega uka moliti kratka molitvica, in sicer tako, da se je lahko vdeležijo vsi otroci. Omenjam dalje ukaz Dunajskega okrajnega šolskega sveta o križanju. Njega ekselencja, gospod minister za uk in hogočastje je sicer odgovarjaje na interpelacijo konservativnega kluba izjavil, da ne bode nikdar ničesar odobril, kar bi lahko vžalilo verske čute katoliškega prebivalstva, in jaz sem preverjen, da bo gospod minister ostal zvest svoji besedi; vendar dokler so le nekonfesionalne šole, dotlej vedno lahko nastanejo razmere in položaji, ki morejo žaliti versko prepričanje katoliških prebivalcev.

Zelo težko je govoriti o razmerju med učiteljstvom in otroki v verskem oziru, ker se mi je opirati le na malo statističnih podatkov; zatoraj se hočem omejiti le na Dunajske odnošaje. Statistika Dunajskega mesta nas uči, da je v šolskem letu 1890/91 hodilo v javne ljudske in meščanske šole Dunajske 151.742 otrok, katere je učilo 3018 učiteljev, in sicer 1993 moškega in 1025 ženskega spola. Od otrok je bilo 133.754 katoliške, 2946 protestantske, 14.623 judovske veroizpovedi in 419 drugega verskega prepričanja. Učiteljev pa je bilo 2784 katoliške vere, 79 drugih krščanskih izpovedij, 151 jih je bilo judovske vere, 4 so bili celo brez vere. V šolskem letu 1892/93 je, kakor nam je nedavno dokazal nek Dunajski list, število učencev izdatno poskočilo, istotako tudi število učiteljstva; tako so se n. pr. judovski učenci pomnožili od 14.623 na 14.936, učitelji pa od 151 na 170. Ti štirje brezverski učitelji ostali so nepremenjeni in nepomnoženi.

Učitelji judovske vere, ki imajo, kakor je umevno,

pravico podučevati na javnih šolah, se tudi mnogokrat — in to je tudi dokazal g. poslanec iz Hernalsa — porabijo na šolah, koje obiskujejo le otroci katoliške vere. Tukaj pa je popolnoma upravičeno vprašanje: kako se ti učitelji obnašajo, ko napravljajo otroci znamenje sv. križa? In vendar je pred vsem dolžnost učiteljeva otrokom biti v lep zgled. (Dalje prih.)

Zalostno gospodarstvo v občini Slatinski.

Kar se je že dolgo slutilo, prišlo je na dan: z občinskim denarjem ne bo vse v redu. Naši liberalci so kaj radi delali pod klobukom in niso mogli trpeti, da bi jim kdo gledal na prste. Račune so pregledovali le njihovi »kimavci« ter so gledali brž več na kupico, kakor v račune, le malo na glas časti in vesti. Kmetje so plačevali svoje težko zaslužene krajcarje, Slatinčanje pa niso ž njimi poplačali skoraj ničesar. To resnico naj spriča sledeče poročilo o računih kr. šolskega sveta, ki so natančno posneti iz občinskega sejnega zapisnika.

Svetokrižka nadžupnija obsega deset občin, katere imajo skupni krajni šolski svet v štirirazrednico pri Sv. Križu. Le štiri občine imajo svoje odbornike v krajnem šolskem svetu, ostalih šest pa ne, kar se ve, da je velika krivica. Vse te občine plačujejo skupno za šolske potrebe, Slatinska kot največa dve tretjini vseh stroškov, ena tretjina pa pripada ostalim deveterim občinam. Leta 1875. se je razširila Svetokrižka šola ter se je pozidalo drugo nadstropje. Stroški so znesli 13.413 gold. 85 kr. Ta dolg imajo poravnati vse občine, Slatinska, kakor rečeno, dve tretjini. Na tretjino devetih občin se ne bomo ozirali, nas zanima danes le račun Slatinske občine.

Od leta 1876 se je vsako leto v proračunski občinski seji odločila precejšnja svota za omenjeni šolski dolg. Soštel sem natanko vse proračunske zneske vseh let do lani in glej, cela svota znaša 32.345 gold. 85 kr. Ves ta denar je odločila samo Slatinska občina za krajni šolski svet, da le-ta poravna z njim omenjeni šolski dolg. Stroški za vsakdanje šolske potrebe, n. pr. kurjavo, postrežbo itd., tu niso vzeti v poštev. Koliko se pa je splačalo s to ogromno svoto? Samo 5111 gold. 99 kr. in pa obresti; kajti 8301 gold. 85 kr. imamo še dandanes dolga. Za toliko, kolikor se je znižal dolg, vplačale so brez dvoma druge občine, če ne več, Slatinska je po tem takem s temi 32.335 gold. 85 kr. plačevala le obresti od 13.413 gold. 84 kr. in le-te znašajo na leto k večjemu 800 gold., ali v 16 letih okoli 12.000 gold. Kje je pa ostalih 20.000 gold.? To ti je vzgledno gospodarstvo!

Do leta 1882. so različne osebe imele v rokah krajni šolski svet in pa občinski zastop. V tej dobi sta si bila občinski in pa šolski odbor vedno v laséh zaradi plačil. Leta 1879. se je pritožil občinski odbor vsled odloka obč. seje od dne 18. januarija deželnemu odboru v Graciu, da kr. šolski svet ne ravna pošteno s proračunskimi zneski odmerjenimi za šolski dolg. Isto-tako pošlje vsled obč. seje od dne 8. januarija 1880 obč. odbor nezaupnico odbornikom kr. šolskega sveta. Ali ko je bil leta 1882 nekdanji župan Ogriseg izvoljen načelnikom kraj. šol. sveta in je tako ena in ista oseba v rokah imela občinski in šolski odbor, šprijaznila sta se oba odbora, kakor nekdanj Pilat in Herodež proti Kristusu. Od zdaj ni bilo več tožbe zaradi slabih plačil. Kar je Ogriseg sklenil, to je odbor potrdil; le tu in tam je oči na debelo odprl, kadar se je Graška hranilnica zagrozila krajnemu šol. svetu s tožbo, če ne bo bolj

redno dolga plačeval. Pa zlata kapljica je vznemirjene duhove pomirila, stopili so se krog mize, objeli in poljubili se in bilo je zopet vse v redu — samo za kmečki žep ne.

Tako gospodarstvo načelnika kr. šolskega sveta drugim občinam ni bilo po volji, zahtevali so račun. Več let so trkali pri političnih oblastvih, predenj se jim je odprlo. Na eni poli se jim je dal šolski račun celih osmih let, ki je pa pomanjkljiv in zmeden, da se ne da iz njega spoznati skoraj ničesar. Le eno je razvidno iz njega, da Slatinčanje, kakor s svojim premoženjem, tudi z občinskim in šolskim ne znajo gospodariti.

Za danes dovolj! Samo eno prošnjo še: staknite skupaj, vi Slatinski gospodje, svoje modre glavice, pa nam rešite zdaj-le v postnem času sledečo uganko: kje je okoli 20.000 gold. šolskega denarja? Brez zamere, gospodje, da vas s tem nadlegujem, pa v skrbéh sem si za vašo čast.

Cerkvene zadeve.

Praznovanje 50letnice škofovstva Nj. svetosti papeža Leona XIII. v lavantinski škofiji.

Veselje se razlega po vsem krščanskem svetu, povsod, kjer bivajo katoličani, se vršijo priprave, da bi se dostojno 19. februarij slavili. Komu ta radost velja, kakšen pomen ima ta dan, razložili so nam milostljivi škof v svojem prelepem pastirskem listu, kjer pravijo: »Letos bo prvo postno nedeljo petdeset let, odkar so bili dne 19. februarija leta 1843 sedanji sveti oče Leo XIII. v staroslavni cerkvi sv. Lavrencija, znani pod imenom In-paneeperna, od kardinala Lambruschinija posvečeni za škofa. Pol stoletja tedaj hode kmalu minolo, odkar so sveti oče prvokrat za škofovsko palico prijeli, pol burnega in viharnega stoletja, ki jim je čisto in čestokrat polnilo srce s skrbjo in britkostjo. A nepremakljivo so vedno stali na braniku resnice, potegovali so se vselej za pravice svete cerkve ter jo branili s svojo mogočno besedo«. Kaj čuda torej, če vse krščanstvo tako ljubi svetega očeta, če jim o vsaki priliki izraža svojo vdanost in ljubezen! To se kaže tudi letos, ko narodi med seboj tekmujejo, kako lepše proslaviti petdesetletnico škofovanja Nj. svetosti svetega očeta. Pošiljajo jim dragocena darila, vladarji pa jim poklanjajo svoja voščila, v resnici:

„Po zemlji od tečaja do tečaja
Očetu Levu slava se razlega“.

Tako tudi Slovani ne zaostajajo za drugimi narodi.

„Raduje srčno se izmed narodov
Očeta slavlja rod Ciril-Metodov.“

In mi Slovenci, kako hočemo mi pokazati svojo vdanost do svetega očeta? Poslušajmo, kaj nam naročajo naš milostljivi škof, kako naj obhajamo to redko svečauost: »Od prve postne nedelje se naj skozi dva tedna nabirajo po vseh farnih cerkvah darovi za svetega Očeta.«

Slovenci, kaj ne, nenavaden praznik se bode dne 19. februarija obhajal, nenavadno bode zato tudi naše darilo. Darujmo, kar največ moremo ter pomagajmo s s svojimi doneski svetemu očetu vladati cerkev. Ogromno veliko izdajo sveti oče za cerkvene potrebe, za katoliške misijone, za posamezne redove, za škofe in duhovnike. A kje naj vzamejo denar, ako jim krščanski svet na pomoč ne prihiti? Mar bodejo otroci svojega očeta, če ga vidijo v potrebi, zapustili? Zato položimo doneske svoje po prečastitih farnih predstojnikih v roke milostljivemu škofu, ki mislijo nabrati denar osebno svetemu očetu takoj po veliki noči izročiti. Dalje so naš